

FILHARMONIA
KALISKA

GRAMMY
AWARD
WINNER

Dyrektor Ruben Silva

Koncert symfoniczny
Europa
Romantica

SEZON ARTYSTYCZNY 2023/2024

15 marca 2024 r. / g. 19:00

Koncert symfoniczny

Europa

Romantica

Mauricio Silva – fortepian

Zbigniew Graca – dyrygent

Orkiestra Symfoniczna Filharmonii Kaliskiej

Franz Schubert

Uwertura *Rosamunde*

VIII Symfonia h-moll, „Niedokończona”

Johannes Brahms

Koncert fortepianowy nr 1 d-moll op.15

” Przeszedłem na świat tylko po to, by komponować.

Franciszek Schubert

Patrząc na liczbę kompozycji, które napisał w krótkim, ledwie 31-letnim życiu Franciszek Schubert, zdanie przytoczone powyżej wydaje się być w pełni uzasadnione. Ponad 900 utworów przekonuje nie tylko o jego wyjątkowej pracowitości, ale przede wszystkim o wspaniałym talencie i inwencji twórczej. W rodzinnym Wiedniu ceniono go głównie za repertuar przeznaczony do salonu artystycznego – pieśni, miniatury fortepianowe, muzykę kameralną – o wiele gorzej przyjmowano większe formy; poza Austrią nie słyszał o nim niemal nikt.

Może wydawać się rzeczą niepojętą, że ten genialny twórca pieśni i nietuzinkowych dzieł religijnych, nie napisał ani jednej dobrej opery. Tłumaczyć to należy faktem, że miał po prostu temperament liryka, nie wyczuwał specyfiki dramatu, możliwości i potrzeb sceny (nie potrafił choćby wybrać porządnego libretta). Tak właśnie było w przypadku *Rozamundy, księżnej Cypru*. Banalna treść dramatu Helminy von Chézy, spowodowała, że kilkanaście dźwiękowych fragmentów autorstwa Schuberta przepadło z kretesem podczas premiery w grudniu 1823 roku. Zwrócono uwagę w zasadzie jedynie na *Uwerturę*, przypominającą nieco styl Rossiniego i zawierającą kilka atrakcyjnych, ładnie zinstrumentowanych tematów. Do dziś jest to najchętniej wykonywany fragment z nieszczęsnego dorobku scenicznego kompozytora.

Nieco większym uznaniem odbiorców cieszyły się symfonie Schuberta, choć i tu trudno mówić o spektakularnych sukcesach. Pierwszych sześć napisał jeszcze jako nastolatek; wszystkie wykazują wyraźny wpływ Haydna, Mozarta i Beethovena; wykonywane przez zespół amatorów, nie przebiły się do świadomości wiedeńskich melomanów. Szansę na to miały dwie ostatnie symfonie,

jednak nie zostały zaprezentowane za życia ich twórcy. Na szczególną uwagę zasługuje tu *Symfonia h-moll*, uznawana za pierwszą w dziejach symfonię romantyczną.

Pracę nad tym dziełem rozpoczął Schubert w październiku 1822 roku i ukończył, co trzeba wyraźnie podkreślić, w kilka tygodni, zamykając je w dwóch częściach. Kiedy po latach doszło do prawykonania symfonii, przyjęto, że jest ona cyklem niepełnym, przerwany przez śmierć twórcy – w ten sposób przylgnął do niej tytuł *Niedokończona*.

Romantyczność dzieła ukazuje już owa niekonwencjonalna forma, jednak znacznie istotniejszy jest tu wyraz emocjonalny oraz zasób środków wykorzystanych przez kompozytora. To dzieło w swej wymowie tragiczne, a jednocześnie przepojone głębokim liryzmem. Jest to muzyka wizjonerska, z bogatą warstwą kolorystyczną (dialogi instrumentów dętych) i odniesieniami do ludowości (länder – walczyk, grany przez wiolonczele w I części). Wyczuwalny jest w niej również ton narracyjny. Arnold Schering wysunął nawet hipotezę, że symfonia ta jest dziełem programowym, opartym na tajemniczym śnie spisany przez Schuberta przed rozpoczęciem komponowania. Jedno z końcowych zdań owego tekstu – *Ale ja poszedłem w kierunku grobu wolnym krokiem...* – tłumaczy nastrój muzyki, ale i zapowiada w pewnym sensie przedwczesną śmierć artysty w 1828 roku.

Los nie okazał się dla *Symfonii h-moll* łaskawy. Partyturę „uwięził” w szufladzie na kilkadziesiąt lat „przyjaciół” Schuberta Anselm Hüttenbrenner. Dopiero w 1865 roku wydobył ją od niego niemal podstępem i wykonał Johann Herbeck. Aż strach pomyśleć, co mogło jeszcze spotkać genialne dzieło, gdyby nie spryt i determinacja austriackiego dyrygenta.

” Kto chce dobrze grać, musi nie tylko dużo ćwiczyć; musi też czytać bardzo dużo książek.

Johannes Brahms

Te słowa wielkiego niemieckiego kompozytora ukazują nie tylko jego stosunek do pianistyki, czy też opisu wirtuozowskiego, ale poniekąd również do formy koncertu fortepianowego. Mogą być też wskazówką, tak dla wykonawców, jak i odbiorców, że zrozumienie dzieł Brahmsa wymaga zaangażowania nie tylko zmysłów i wrażliwości, lecz również intelektu.

Johannes Brahms to twórca wymykający się jednoznacznym ocenom. Uznawany za jednego z najwybitniejszych romantyków, sam określał siebie jako „pogrobowca klasycyzmu”. I rzeczywiście, owo zapatrzenie w klasyków rozpoznajemy u niego w racjonalnym podejściu do formy oraz matematycznym wręcz kształtowaniu faktury. Był przy tym jednak twórcą wypowiadającym się językiem typowym dla swojej epoki, w którym głęboka ekspresyjność sąsiadowała z natchnioną poetyką.

Cechy te odnajdujemy także w jego pierwszym wielkim dziele przeznaczonym do sal filharmonicznych – *Koncertie fortepianowym d-moll op. 15*. Utwór powstawał w latach 1854–58, kiedy to dwudziestoletni kompozytor zyskał przyjaźń i artystyczną opiekę Klary i Roberta Schumannów. W tym czasie dał się poznać jako utalentowany pianista oraz twórca muzyki fortepianowej, kameralnej i pieśni. Po śmierci Roberta w 1856 roku prace nad koncertem nabrały tempa, a niektórzy

badacze łączą jego ideową wymowę z tym poruszającym i smutnym wydarzeniem.

Brahms podjął w swym dziele drogą wskazaną wcześniej przez Beethovena i właśnie Schumanna, tworząc typ koncertu symfonicznego, w którym rozbudowana brzmieniowo partia fortepianu wtopiona jest w partyturę orkiestrową, a wirtuozowski popis podporządkowany w całości celom wyrazowym. Z racji na takie podejście oraz rozmiary dzieła *Koncert d-moll* nazywany bywał „symfonią z fortepianem obligato”. Dowodzi to poniekąd niezrozumienia, jakie spotkało to dzieło już po pierwszym wykonaniu 22 stycznia 1859 roku w Hanowerze. Ówczesni odbiorcy, także podczas kolejnej prezentacji w Lipsku, zarzucali mu brak popisowości i melodyjności, przeintelektualizowanie, nazbyt ponury nastrój. Oczekiwali konwencjonalnej muzyki w stylu *brillant*, a otrzymali dzieło ze wszech miar nowatorskie, wytyczające drogę dla dalszego rozwoju koncertu solowego, którą podjął później tacy mistrzowie jak Czajkowski czy Dworzak. Dopiero trzecie wykonanie, w marcu tego samego roku w Hamburgu, spotkało się z należyтым zrozumieniem i otworzyło kompozycji drzwi na największe estrady świata, na których do dziś święci tryumfy i jest wyczekiwane przez wytrawnych melomanów.

Tekst: Witold Paprocki

Mauricio Silva

Pianista urodzonym w polsko-boliwijskiej rodzinie o wieloletnich tradycjach muzycznych. Ukończył studia na Uniwersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina w Warszawie w klasie fortepianu prof. Alicji Palety-Bugaj. Swoje umiejętności doskonalił na licznych kursach interpretacji w kraju i za granicą, pracując między innymi z tak wybitnymi pedagogami, jak prof. Lee Kum Sing z Vancouver Academy of Music, prof. Boris Berman z Yale School of Music czy prof. Andrzej Ratusiński z Hochschule für Musik und Darstellende Kunst w Stuttgarcie.

Występował na wielu polskich scenach, takich jak Filharmonia Narodowa, Towarzystwo im. Fryderyka Chopina czy Galeria Porczyńskich. Współpracował z Warszawską Filharmonią Młodzieżową. W 2002 roku zadebiutował w Stanach Zjednoczonych. W 2006 roku wystąpił po raz pierwszy pod batutą Rubena Silvy w Filharmonii Koszalińskiej, gdzie wykonał *II Koncert fortepianowy c-moll* op. 18 Sergiusza Rachmaninowa. W 2007 roku odbył trasę koncertową po Chile, dając recitale w miastach La Serena, Coquimbo, Copiapo i Antofagasta oraz w Boliwii, gdzie występował w La Paz i Santa Cruz. Rok później powrócił do Boliwii, występując jako solista z Narodową Orkiestrą Symfoniczną w La Paz. W 2009 koncertował po raz pierwszy w Hiszpanii, dając dwa recitale w mieście Marbella w Andaluzji wraz z boliwijską skrzypaczką Ingrid Neyza Copa. Koncerty te odbyły się pod patronatem Ambasady Boliwii. W roku 2010 zagrał kilkadziesiąt recitali z muzyką Fryderyka Chopina z okazji obchodów Roku Chopinowskiego. Momentem przełomowym w karierze artysty okazał się ponowny występ na scenie Filharmonii Koszalińskiej w marcu 2011 roku, gdzie jego interpretacja *I Koncertu fortepianowego d-moll* op. 15 Johannesa Brahmsa spotkała się z entuzjastycznym przyjęciem krytyki i publiczności. Sukces powtórzył później z towarzyszeniem Narodowej Orkiestry Symfonicznej w Boliwii.

Ważnymi wydarzeniami w życiu koncertowym pianisty były również występy podczas III Międzynarodowych Koncertów Pianistycznych, na Festiwalu Muzycznym w Fondi we Włoszech oraz koncert z Warszawską Orkiestrą Symfoniczną na wyspie Norderney w Niemczech w 2014 roku. Zwieńczeniem dotychczasowej kariery pianisty był debiut z orkiestrą prestiżowego Palacio de Bellas Artes w Meksyku, stając się jednym z największych jego sukcesów. W repertuarze artysty znajdują się liczne utwory solowe, muzyka kameralna oraz dzieła z towarzyszeniem orkiestry obejmujące wszystkie epoki i style.

Zbigniew Graca

Studiował w warszawskiej Akademii Muzycznej w klasie skrzypiec u prof. Tadeusza Wrońskiego oraz dyrygentury symfoniczno-operowej u prof. Stanisława Wisłockiego. Swoje umiejętności doskonalił u mistrzów: Franco Ferrary w Sienie oraz u Rafaela Kubelika w Lucernie. Jest laureatem głównych nagród w konkursach dyrygenckich: w Kopenhadze (Konkurs im. N. Malko), w Katowicach (Konkurs im. G. Fitelberga) oraz w Wiedniu (Konkurs im. H. Swarowskiego).

W latach 1975–80 współpracował z Orkiestrą Radiową w Warszawie, a następnie – jako koncertmistrz i dyrygent z Orkiestrą Symfoniczno-Operową w Akwizgranie. W latach 1985–88 był etatowym dyrygentem Opery Królewskiej w Kopenhadze. W sezonie 1989/90 pełnił funkcję dyrektora artystycznego Państwowej Opery we Wrocławiu. W latach 1992–95 był regularnym gościnnym dyrygentem Opery Poznańskiej, gdzie przygotował i prowadził premiery m.in. *Aidy* Verdiego, *Cyganerii* Pucciniego, *Święta Wiosny* Strawińskiego, czy *Cudownego Mandaryna*. Od 1989 do 2017 r. był etatowym dyrygentem Warszawskiej Opery Kameralnej. Tu przygotował i pełnił kierownictwo muzyczne wielu oper Mozarta, Rossiniego, czy Donizettiego. Współtworzył muzycznie coroczny Festiwal Mozartowski w Warszawie od chwili jego powstania w roku 1991. Od 2017 r. pełnił funkcję dyrygenta nowopowstałej Polskiej Opery Królewskiej z siedzibą w Łazienkach Królewskich w Warszawie.

Występuje niemal we wszystkich krajach Europy (regularnie w Skandynawii, Francji Niemczech, Hiszpanii, Włoszech, na Litwie i Łotwie), w Japonii i USA. Od 1995 r. był wielokrotnie zapraszany na występy do Izraela. W latach 2008 i 2009 prowadził premiery oper mozartowskich w Zjednoczonych Emiratach Arabskich. Od 1998 r. występuje w Turcji z Prezydentką Orkiestrą Symfoniczną, oraz w Operze Narodowej w Ankarze. Rok 1999 zaowocował współpracą z Łotewskim Narodowym Teatrem Operowym, która trwa do dziś. Od 2012 roku ponownie współpracuje z Teatrem Wielkim w Poznaniu, gdzie dyryguje operami: *Wesele Figara*, *Cyrulik sewilski*, *Don Giovanni*, *Traviata* i *Toska*. W Polsce koncertuje z zespołami niemal wszystkich orkiestr: Filharmonii Narodowej w Warszawie, Orkiestrą Kameralną Filharmonii Narodowej, filharmoniami w Katowicach, Poznaniu, Łodzi, Krakowie, Gdańsku, Białymstoku, Lublinie, Bydgoszczy, Szczecinie, Rzeszowie, Opolu, z Narodową Orkiestrą Symfoniczną Polskiego Radia w Katowicach, czy z Polską Orkiestrą Kameralną – Sinfonią Varsovią. W swoim dorobku posiada liczne nagrania archiwalne oraz płyty.

FILHARMONIA KALISKA

Ruben Silva – pierwszy dyrygent

Skład orkiestry

Skrypce

Jakub Śmigielski – koncertmistrz, Aleksandra Gluch – koncertmistrzyni, Andrzej Stańczyk – zastępca koncertmistrza, Izabela Garyantesiewicz – prowadząca grupę II skrzypiec, Kamila Śmigielska – lider, Beata Dobak, Jacek Fabiniak, Arkadiusz Hylewski, Małgorzata Kozera, Paweł Kulczycki, Heghine Mkrtchyan, Natalia Pawłowska, Maria Sienkiewicz-Chrześcijanek, Aleksandra Śmieja, Irena Świętek, Irena Piechota

Altówki

Barbara Krawczyk – prowadząca grupę, Szymon Pótorak – zastępca prowadzącej grupę, Aleksandra Kwiecik, Katarzyna Niemczyk, Patriciu Cristian Pitis

Wiolonczele

Joanna Bara – koncertmistrzyni, Piotr Łyszczorz – koncertmistrz, Adrianna Ciemińska, Bartłomiej Fromm, Luba Galas, Iwona Gorgol

Kontrabasy

Radosław Maniak – prowadzący grupę, Maria Szymkiewicz – zastępczyni prowadzącego grupę, Konstantin Kniazyszczce, Tobiasz Michna

Flety

Zuzanna Borowiecka, Sonia Kusiak, Izabela Lewek

Oboje

Barbara Jamroziak, Katarzyna Kulczycka, Paweł Synkiewicz

Klarnety

Piotr Lewek, Marek Maciejewski, Bartłomiej Dobrowolski, Jacek Piekielny

Fagoty

Nikodem Antosik, Henryk Jamroziak, Jacek Pióciennik

Waltornie

Włodzimierz Galas, Katarzyna Kwiatkowska, Marek Kubera, Katarzyna Karpińska, Aleksander Staryniec

Trąbki

Krzysztof Kwiatkowski, Wojciech Musiał

Puzony

Przemysław Chmielewski, Olof Knochenhauer, Tomasz Banasiak, Maciej Chży

Instrumenty perkusyjne

Bartosz Bindel – kierownik sekcji perkusji, Romuald Boguszewicz

Inspektor orkiestry

Patriciu Cristian Pitis

Bibliotekarze

Jacek Fabiniak, Jacek Piekielny

Zapraszamy na koncert rodzinny z okazji Pierwszego Dnia Wiosny

O wilku mowa, czyli bajeczna muzyka

22 marca 2024 / 18:00

Sala koncertowa Filharmonii Kaliskiej

Dorian Pawełczak – dyrygent
Orkiestra Symfoniczna Filharmonii Kaliskiej

Błażej Stencel – narrator
Karolina Bindel – prowadzenie

Edward Grieg – *Peer Gynt* (fragmenty I II suity)
Sergiusz Prokofiew – *Piotruś i Wilk* op. 67

Dołącz do nas!

 @Filharmonia.Kaliska

 filharmonia_kaliska

Filharmonia Kaliska

Instytucja Kultury Miasta Kalisza
al. Wolności 2, 62-800 Kalisz
tel. 62 767 64 90
www.filharmoniakaliska.pl

Sala koncertowa Filharmonii Kaliskiej

Aula im. prof. J. Rubińskiego WPA UAM w Kaliszu
ul. Nowy Świat 28-30

Bilety:

osoba dorosła/opiekun: **40 zł**
dziecko: **30 zł**

Dla dzieci do lat 4 siedzących na kolanach opiekuna przewidziano **bezpłatny wstęp**. Bilet rodzinny: **120 zł** (cena obejmuje 2 osoby dorosłe oraz 2 dzieci, dla każdego kolejnego dziecka bilet w cenie **20 zł**).

Bilety rodzinne są dostępne wyłącznie w kasie Filharmonii Kaliskiej.

Bilety do nabycia w sprzedaży internetowej oraz w kasie Filharmonii Kaliskiej przy al. Wolności 2, tel. 62 757 07 48, od wtorku do piątku w godz. 12:00 do 17:00, w dniu koncertu w godz. 12:00 do 15:00 oraz w miejscu wydarzenia na godzinę przed jego rozpoczęciem.

Kalisz

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Instytucja Kultury Miasta Kalisza współprowadzona przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

miasto
KALISKA

